Meerjaren Ontwikkelingsplan 2022-2026

van de Republiek Suriname

- Omdenken, Verbinden, Doen -

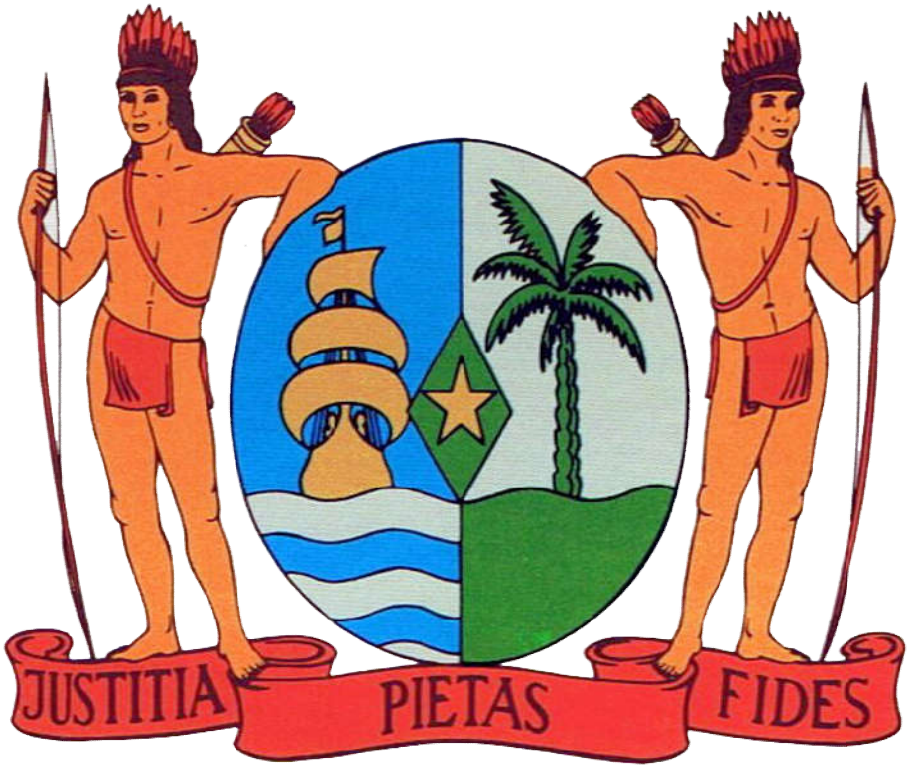

Finale **Samenvatting** – Oktober 2021

Dit Ontwikkelingsplan 2022-2026 is geschreven in een tijd waarin Suriname de zoveelste crisis meemaakt; een financieel-economische crisis, de Covid-19 pandemie, bestuurlijke tekortkomingen, milieu- en klimaatproblematiek, en een diepgeworteld onvermogen om de economie te diversificeren (en dus weerbaarder te maken), waarin het klein- en middenbedrijf zou moeten floreren (en de ruggegraat van die economie vormen) en er voldoende werkgelegenheid voorhanden zou moeten zijn.

Vanwege de financieel-economische crisis met zijn uitwassen naar crises in verschillende secoren, is eerder in 2021 het Herstelplan 2020-2022 opgesteld. Dit plan is de grondslag geweest voor het aangaan van een overeenkomt tussen de Regering van de Republiek Suriname en het International Monetary Fund (IMF), welke ook wel een Extended Fund Facility (EFF) genoemd wordt. Zowel het Herstelplan 2020-2022 als het EFF vormen een integraal onderdeel van dit Ontwikkelingsplan 2022-2026. Echter, ongeacht of de overeenkomst bekrachtigd wordt, is dit document de leidraad voor de komende jaren.

Figuur A1.1: Samenhang tussen het HerstelPlan 2020-2022 en het Meerjaren Ontwikkelingsplan 2022-2026

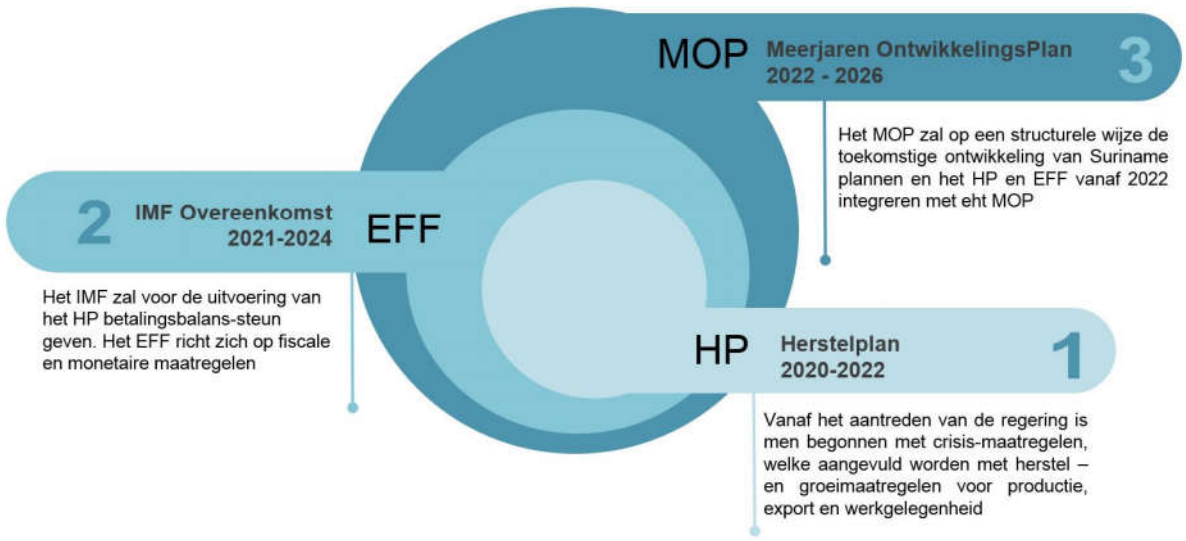

De noodzaak voor een Ontwikkelingsplan met voldoende relevantie voor de huidige tijdsgeest alsmede met voldoende richtingwijzers voor de komende jaren ligt ook in het feit dat (de Republiek) Suriname aan de vooravond staat van een exploitatie van haar offshore olie- en gasvoorraden op een zodanige schaal, dat dit een immense invloed zal hebben op het sociaal-economisch bestel. Echter, wanneer deze ontwikkeling niet goed wordt geleid, kan dit veel minder positieve effecten teweeg brengen dan initieel gedacht, en juist leiden tot meer inkomensongelijkheid, corruptie, wegvallen van andere economische sectoren, etc. Er zijn voorbeelden voldoende hiervan in de wereld, waar lering uit getrokken *moet* worden.

Dit Ontwikkelingsplan 2022-2026 is dus een document dat een verzameling is van die keuzes (oftewel *strategieën*) die in de komende jaren genomen moeten worden om 1) de verschillende crises op termijn te boven te komen, en 2) de samenleving de gewenste richting op te stuwen. Daarnaast heeft de Stichting Planbureau Suriname (SPS) ook een Nationale Database voor OntwikkelingsProjecten (NDOP) opgezet en de verschillende Ministeriële PlanUnits (MPUs) getraind om de voortgang van de uitwerking van deze keuzes inzichtelijk te maken.

Wat is dit Ontwikkelingsplan 2022-2026 *niet*? Het is geen dik boekwerk vol met analyses van het verleden, een opsomming van allerlei statistieken, een onrealistisch wensenlijstje van in het oog springende mega-projecten, een weergave van reguliere activiteiten, of slechts een uitgebreide macroeconomische prognose.

Wat is het Ontwikkelingsplan 2022-2026 dan *wel*? Het Ontwikkelingsplan 2022-2026 is een strategisch document dat:

- aangeeft wat de **visie** is voor de Surinaamse samenleving op lang termijn gebaseerd op waarden en normen;
- met behulp van informatie, data, precedenten, etc. keuzes maakt om redelijkerwijs de doelstellingen, die deel uitmaken van deze visie, te bewerkstelligen; het document streeft dus in het bijzonder **relevantie** na;
- de **Sustainable Development Goals** (SDGs) incorporeert in deze doelstellingen;
- **focust** op de belangrijkste zaken met de meeste impact, en niet tracht alle problemen op te lossen; het moet dus een **realistisch** (maar toch ambiteus) document zijn;
- een **systeembenadering** hanteert in plaats van een focus op symptonen en brandjes blussen;
- de nadruk legt op ontwikkeling op **micro** niveau (de Surinamer) in plaats van grootse “show” projecten;
- zo **simpel** als mogelijk is uiteengezet; dit impliceert dat alhoewel het een strategisch document is, er toch wel getracht wordt om strategische keuzes zo veel als mogelijk te vertalen naar concrete projecten om zodoende het document behapbaar(der) en uitvoerbaar(der) te maken, en;
- **gewogen en gedragen** is; er wordt niet alleen gekeken naar data en ontwikkelingen in het buitenland, maar ook een breed scala aan maatschappelijke en vakorganisaties, groepen, personen, etc. hebben hun input en bijdrage geleverd. Dit houdt *niet* in dat all hun inzichten per definitie worden meegenomen (vanweg het “gewogen” aspect alsmede het realiseerbaar houden van het document), maar zijn wel in de overweging meegenomen.

Management Samenvatting

Voor de totstandkoming van dit Meerjaren Ontwikkelingsplan 2022-2026 zijn – naast de diverse ministeries – meer dan 140 bedrijven, experts, verenigingen, belangengroepen, politieke partijen, etc. geraadpleegd. Hieronder vallen diverse organisaties die zich onder andere bezig houden met mensen met een beperking, het binnenland, jeugd, vrouwen, en natuurbescherming. Daarnaast is ook een semi-landelijke survey gehouden. Middels gesprekken, uitwisseling van informatie, focus groep sessies en feedback op concepten, is uiteindelijk dit Ontwikkelingsplan 2022-2026 tot stand gekomen. Het plan kijkt naar de toekomst (2050) en stelt de volgende bouwstenen daarvoor vast:

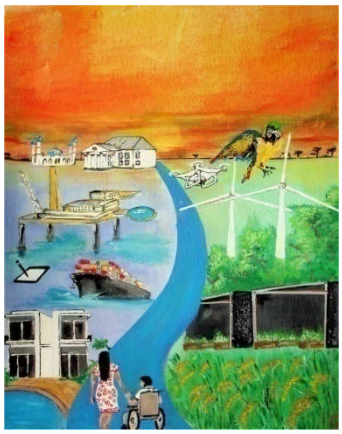

In 2050 heeft Suriname een rechtvaardige samenleving waarin zijn waarden worden waargemaakt: Rechtvaardigheid, Inclusiviteit, Vrijheid, Gelijkwaardigheid, en Duurzaamheid. Een ieder kan binnen het stelsel van wet en recht zelf besluiten over het realiseren van zijn / haar eigen potentieel met inachtneming van de duurzaamheid van de omgeving. Elke inwoner is trots op een leven en land dat welvaart en welzijn biedt, waarbij de volgende normen hoog in het vaandel worden gehouden:

- Goed Bestuur
- Zekerheid van energie, water, voedsel, gezondheidszorg, onderwijs, communicatie, sociale voorzieningen
- Werkgelegenheid
- Waardetoevoeging

- Vergroenen en Groene Groei
- Internationale en lokale ontsluiting
- Erkenningen grondenrechten
- Innovatie
- Export-gerichtheid

Binnen dit kader zijn beleidsgebieden geïdentificeerd, en zijn lange en korte termijn doelen vastgesteld. De Sustainable Development Goals zijn geïntegreerd met de doelen, uitkomsten en indicatoren, en zijn dus een wezenlijk onderdeel van dit Ontwikkelingsplan. Enkele uitvloeiselen van dit plan zijn:

- Gemiddelde reële loonstijging van 17%
- Regionaal gespreide en inclusieve ontwikkeling, in het bijzonder met het oog op werkgelegenheid en ondernemerschap
- Stimulering appartementsbouw en bouw van 500 sociale woningen per jaar
- Stimulering waardecreatie in agro- en diensten sectoren
- Drastische verlaging van veevoer naar 0.25 US$ / kilo
- Een moderne overheid die efficient, transparant, en klantgericht is
- Toename toeristen met 50.000, met creatie van 9.000 nieuwe banen

In het onderstaande is een selectie weergegeven van de concrete maatregelen opgenomen in dit plan:

Productie, Ondernemerschap, Werkgelegenheid, Export
• Local content beleid
• Verbetering van ondernemersklimaat
• Instellen KMO fonds
• Differentieren van belastingtarieven
• Productschappen voor Nickerie, Moengo, Brokopondo, Groningen en Commewijne
• Residu en veterinair lab voor voedselexport
• Verlagen importtarieven voor groene technologie en productie
• Stimuleren van houtverwerking en afbouw rondhout export
• Teelt van hoogwaardige voedzame snijgrassen en moringa
• Training en voorlichting van boeren in PPP-verband

Grond en Huisvesting
• Aannemen Appartementsrecht
• Betaalbaardere en snellere afhandeling van familieoverdracht van grond
• Bouw van 500 overheidswoningen op jaarbasis
• Erkenning van grondenrechten

Transport en Infrastructuur
• Nieuwe verbinding over de Suriname rivier
• Verspreide openbaar vervoer knooppunten
• Herinrichten van 't Hogerhuysstraat
• Implementatie van radarsystemen voor overvlieggelden

Sociale Bescherming
• Aannemen Wet op Basisbankrekening
• Implementatie girale uitkeringen
• Daklozenopvang op een specifieke locatie
• Bepalen armoedegrens en minimumuurloon
• Opzetten vacaturebank
• Uitvoeren landelijk programma tegengaan geweld tegen kinderen
• Aanbieden van gedecentraliseerde trainings-, opleidings- en projectmogelijkheden

Leefbaar Mileu & Natuur en Veiligheid
• Uitfaseren giftige stoffen in de mijnbouw
• Opstarten fase 2 van Safe City
• Community monitoring voor beschermen, rehabilitatie en duurzaam benutting van de biodiversiteit
• Stimuleren van regionaal gespreide ontwikkelingkansen en productiemogelijkheden
• Drone surveillance
• Implementatie van 4 waterwetten
• Aanname van de Natuurbeschermingswet

Onderwijs en Gezondheidszorg
• Armoedebestrijding door onderwijsvernieuwingen met cognitie als uitgangspunt, waarbij dropouts verminderd worden
• Gezondheidszorg betaalbaar, bereikbaar, en betrouwbaar maken door een gedecentraliseerd aanbod van specialisaties
• Bevorderen afstandsonderwijs
• Operationaliseren Training Authority met betrokkenheid van ondernemersveld
• Meer focus op preventie

Efficiënte en Effectieve Overheid
• Privatisering staatsbedrijven
• Betere inning van belastinggelden
• Versterken instituten
• Digitalisering en automatisering van processen
• Efficiënter en transparanter maken van overheidsprocessen
• Implementatie modaliteiten om ambtenarenbestand te verminderen
• Aannemen Nieuw Burgerlijk Wetboek, Wet Openbaar Bestuur, Algemene Wet Bestuursrecht
• Instellen corruptie meldpunt en verbod op belangenverstengeling
• Mogelijkheden creëren voor districten om op een wettelijke wijze eigen middelen te vergaren

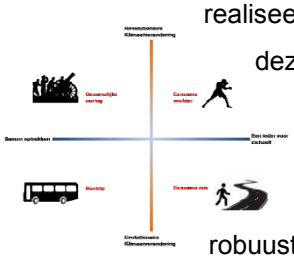

De geïdentificeerde maatregelen komen neer op gemiddeld 2.6 projecten per ministerie per jaar; een realiseerbaar aantal. Uit een analyse (opgenomen in dit plan) blijkt dat meer dan 92% van deze strategische actiepunten uitgevoerd moeten worden, ongeacht mondiale veranderingen (bijvoorbeeld veranderende olieprijzen, de komst van baanbrekende technologie, het veranderend klimaat, een pandemie, etc.), en ongeacht de regering die in het zadel zit. Aan de ene kant vormt dit document dan ook een zgn. robuuste strategie (de strategie is valide ongeacht de toekomst), aan de andere kant is dit ook tekenend dat er een groot aantal structurele problemen / obstakels zijn op verschillende beleidsgebieden.

Er zijn specifieke nummerieke modellen ontworpen om de doorwerking van het Ontwikkelingsplan te kunnen inschatten. Uit deze modellen vloeit voort dat in 2026 een gemiddelde reële loonstijging van 17% bereikt zal zijn, de werkloosheid daalt tot onder de 8% (waarvan iets minder dan de helft tijdelijke werkloosheid is), en BNP en investeringsniveaus genormaliseerd zijn; volledig herstel is bereikt.

De volgende grafiek geeft de uitgaven aan in het kader van dit Ontwikkelingsplan (die binnen de limieten zijn) en de daarmee geassocieerde groei van BNP en investeringen (2026 ten opzichte van 2021). Dit is niet met inclusie van alle strategische actiepunten, omdat niet allemaal te modelleren zijn. Dit impliceert dat complete uitvoering van het Ontwikkelingsplan *zelfs tot betere resultaten kan leiden*.

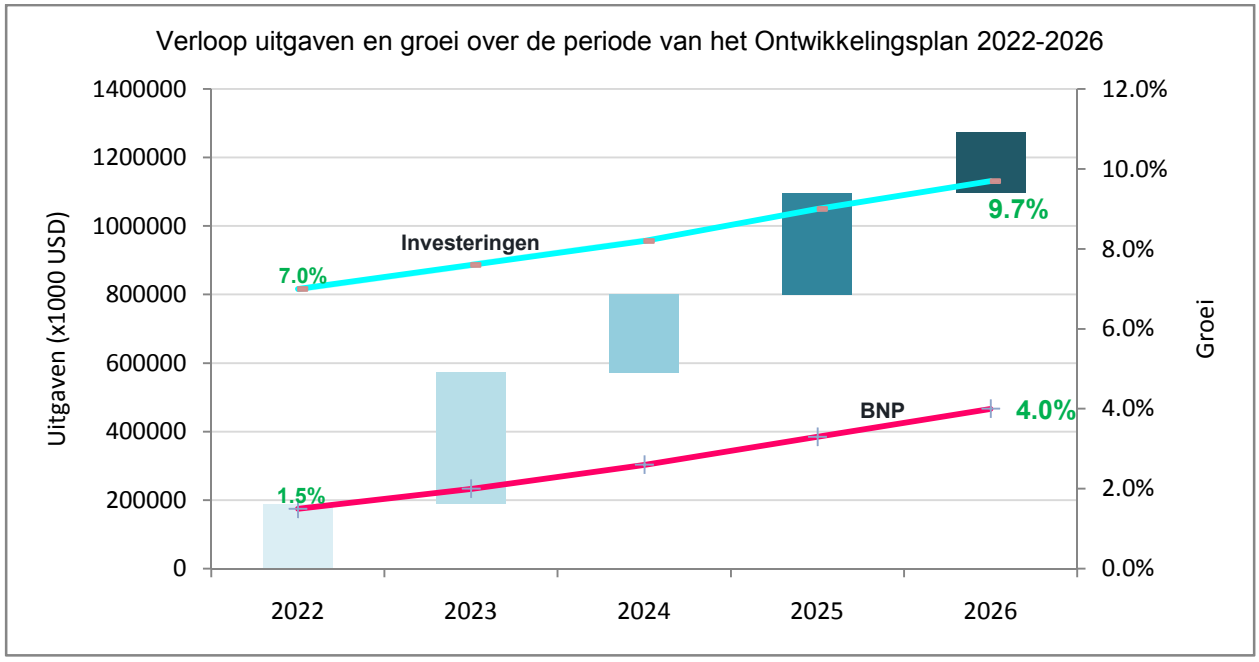

Iets meer dan 50% van de uitgaven komt uit de overheidsbegroting. Om de uitgaven en de voortgang van de daaraan gerelateerde projecten te kunnen monitoren en tijdig te kunnen bijstellen, is een projectendatabase opgezet. Hierin worden de projecten ingevoerd, zodat een ieder de voortgang (per ministerie, per SDG en per beleidsgebied) kan volgen. Daarnaast zijn ook de werkprocessen bij het Ministerie van Financiën en Planning aangepast om te garanderen dat projecten eerst in de database opgenomen zijn (en dus gemonitord kunnen worden) alvorens geld door het Ministerie wordt overgemaakt voor deze projecten.

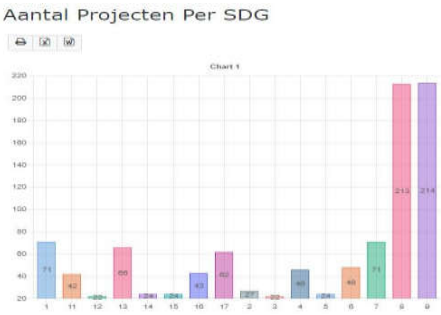

Om daarnaast ook ervoor te zorgen dat de strategische actiepunten in dit plan ook daadwerkelijke snel tot uitvoering kunnen worden gebracht, zijn al deze punten voorzien van een zogenaamde begrotingscode (met toewijzingen als verantwoordelijk ministerie, financieringsbron, locatie, etc.) en is ook het verband weergegeven met elk van de (SDG) indicatoren, uitkomsten en doelen.

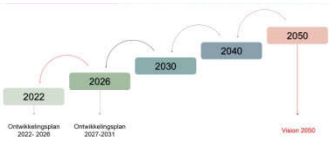

Daarnaast, op basis van de gebruikte werkwijze, resultaten en inzichten, worden ook handvatten aangereikt voor het volgende Ontwikkelingsplan, om zo de gewenste samenleving van de toekomst te realiseren.

Offshore Olie en Gas

1. Juridisch vastleggen en afkondigen van beleid met betrekking tot Local Content, waarin het bovenstaande, in het bijzonder de rol van de exploitanten en de Local Content Development Office, is meegenomen. Dit beleid moet goed samenhangen met beleid in andere sectoren.
2. Local Content Development Office opzetten, en deze goed bemensen en uitrusten om kort hierna snel te komen tot concrete plannen voor local content, opleiding en training, en monitoring en evaluatie.
3. Wet op Co-investment fonds concipiëren en in werking stellen
4. Wet op Regulering Transfer Pricing concipiëren en in werking stellen (in het bijzonder voor de exploitatie van alle natuurlijke hulpbronnen – in het bijzonder offshore olie & gas, goud en bauxiet), met daarin vervat een strategische differentiëring om specifieke FDIs aan te trekken
5. Audit functie van de Belastingdienst versterken voor inspecties van transfer pricing
6. Invoeren “bron tax” als voorbelasting over de contractwaarde voor dienstverleners

Ondernemersklimaat

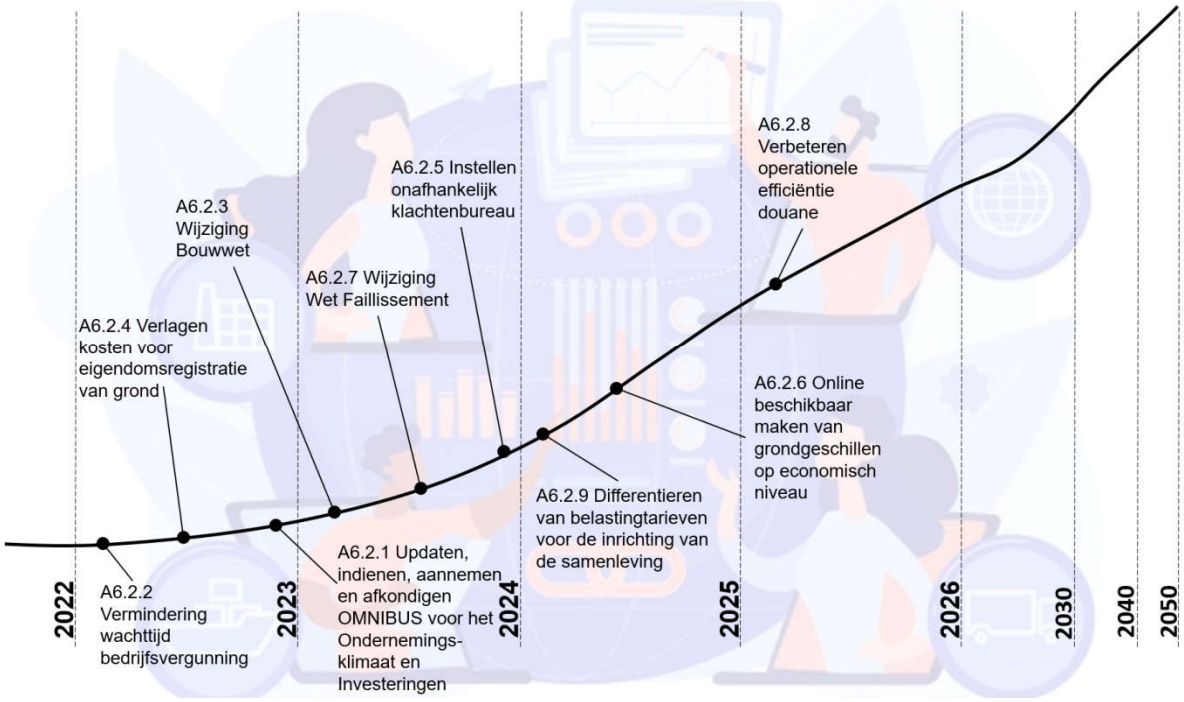

10. Versterking van het NOB zodat zij de ondersteunende rol naar MKMO’s kan invullen
11. Onderbrengen van het KMO fonds bij het NOB vanwege de ondersteunde rol die zij heeft
12. Consolideren van fondsen tot 1 fonds, met 1 bestuur en 1 jaarrekening, waarbij er dan “sub-fondsen” zijn. Op dit moment heeft elk fonds zijn eigen bestuur (betaald uit het fonds zelf).
13. Inbouwen prioriteiten als zware wegingsfactoren in de kredietbeoordeing van het fonds

14. Fondsen significant aanvullen met financiële middelen en promoten
15. Wet op de Business clusters / Productschappen opstellen en invoeren (concept is af). Hierin moet tevens aangegeven worden welke instantie toezicht houdt; bijvoorbeeld de Sociaal-Economische Raad of Suriname Business Forum. Startkapitaal: financiële middelen voor exploitatie van de cluster / productschap komen uit de sector zelf, echter voor de opstart (kantoor, rollend materieel, secretariaat, etc. – afhankelijk van de sector) moet de overheid een injectie geven of donormiddelen aanwenden, ruim voldoende voor 1-2 jaren. Hiertoe is een goede financiële inschatting nodig met betrekking tot bijdragen van verschillende entiteiten behorende bij de organisatie.
16. Opzet business clusters / productschappen aan de rechteroever van de Suriname rivier, met een focus op logistieke dienstverlening aan het internationaal maritiem verkeer, met daaraan gerelateerde industrieën (bijvoorbeeld in free zones) en dienstverlenende bedrijven (zie locaties op de volgende pagina). De optie hiertoe bestaat daar de Suriname rivier de enige rivier is geschikt voor dat type schepen die geprojecteerd zijn om komende decennia de dienst uit te maken in het Panama kanaal voor de vaart tussen Europa en Zuid-Amerika enerzijds en Azië anderzijds. Hier is er behoefte aan tussentijdse op- en overslag en wisselingen van scheepsbemanning.
17. De hierna aangeduide gebieden moeten door de respectieve ministeries met medewerking van het Ministerie van GBB gereserveerd worden voor de aangegeven op te zetten business clusters

Grondbeleid

1. Per staatsbesluit woongebieden wijzigen.
2. Erkennen grondenrechten van in tribaal verband levende gemeenschappen; inheemse organisaties (bijvoorbeeld de VIDS) schrijven op basis hiervan een specifiek ontwikkelingsplan
3. Opstellen en wettelijk vastleggen van zonering- en structuurplannen.
4. Wijziging zegelrecht voor familieoverdracht
5. Het vergemakkelijken en goedkoper maken van het proces tot familieoverdracht en dit goed communiceren naar het publiek toe

Scholen als Training- en Opleidingcentra

1. Interdepartementale commissie samenstellen die bovengenoemde timeline met resultaten ten uitvoer brengt om scholen te transformeren tot training- en opleidingscentra (eerst als pilot, van waaruit er wordt uitgebouwd). Technische bijstand hiertoe kan verkregen worden van bevriende naties zoals Japan, China, Signapore, Thailand en Zuid-Korea.

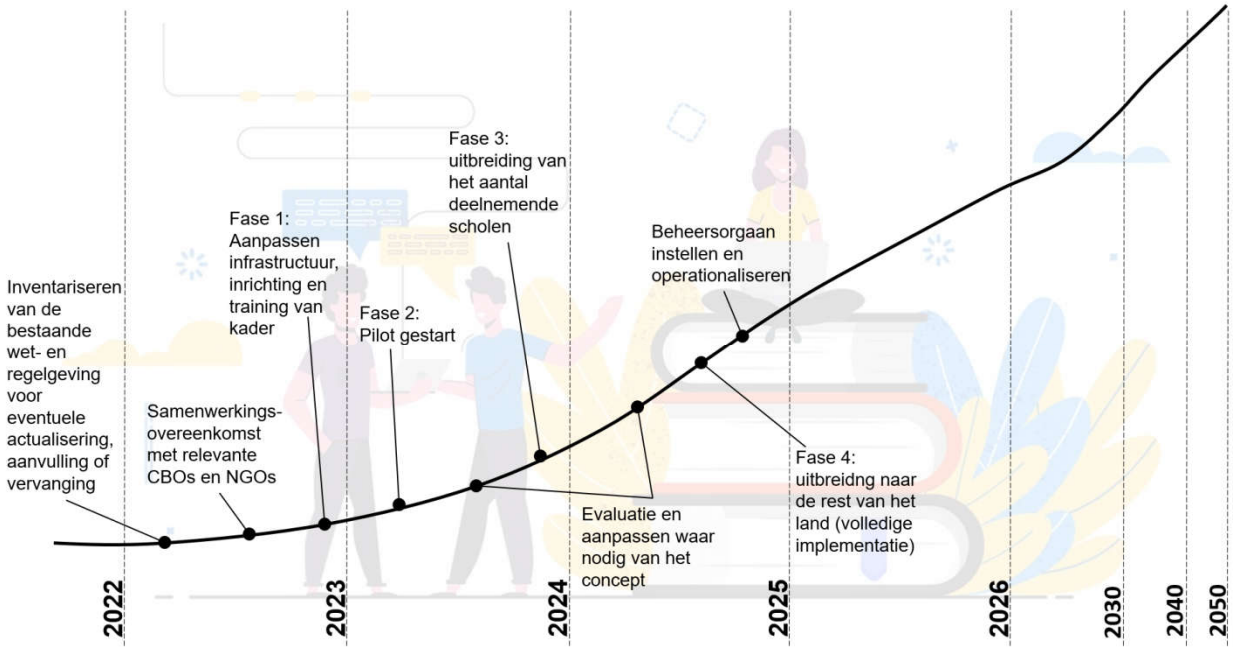

Surveillance tegengaan Illegaliteit en Criminaliteit

1. Aan de hand van een Terms of Reference (ToR) wordt een openbare aanbesteding gehouden om surveillance drones op kort termijn te leasen conform een langdurig programma

Overheidsbestuur

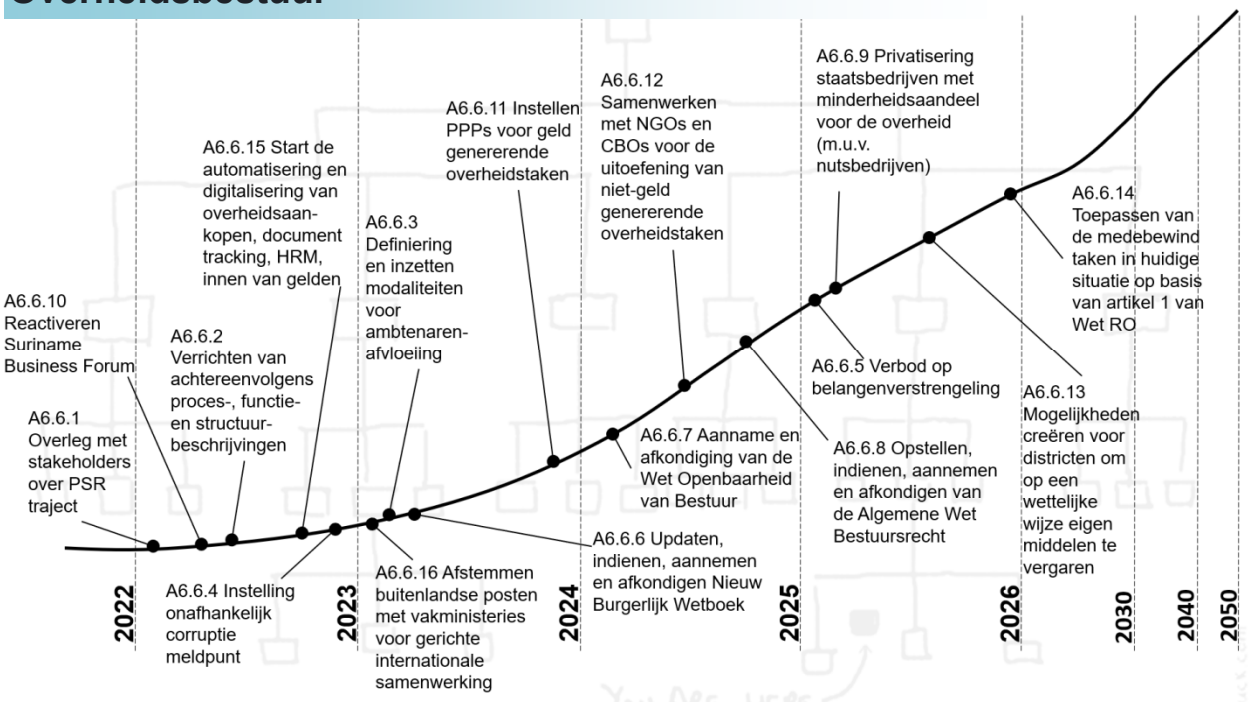

Natuur en Milieu

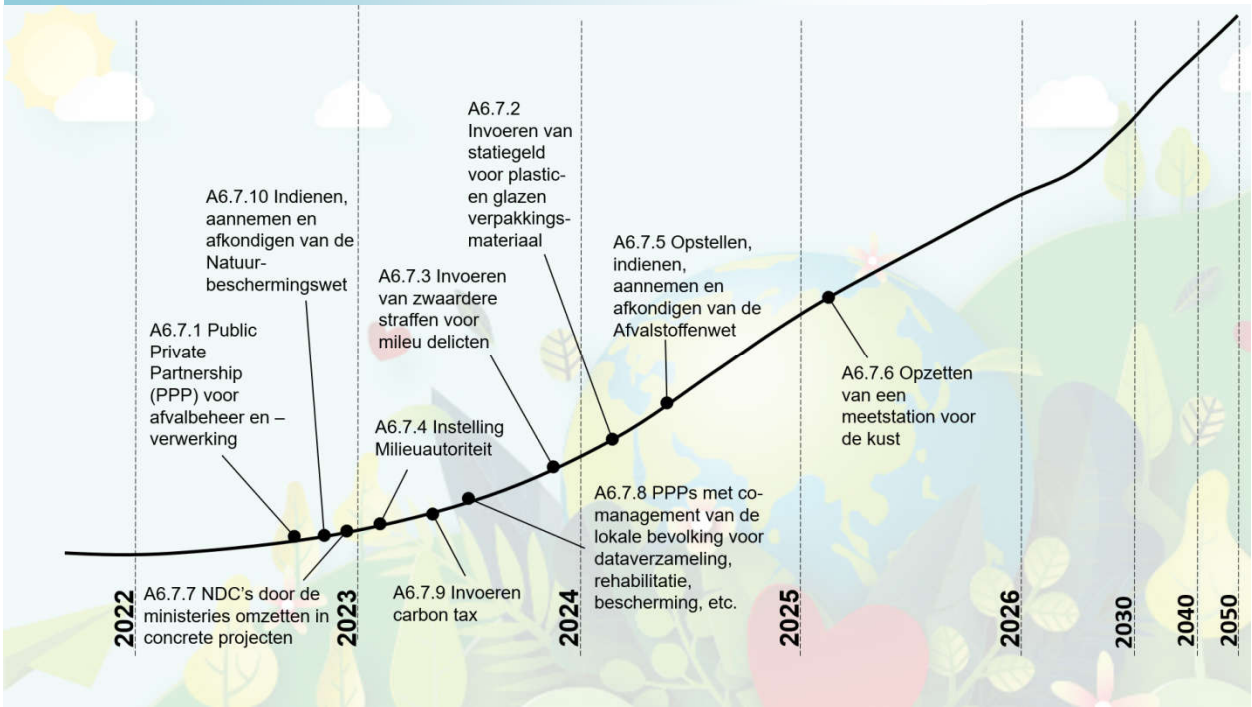

Informatie- en CommunicatieTechnologie

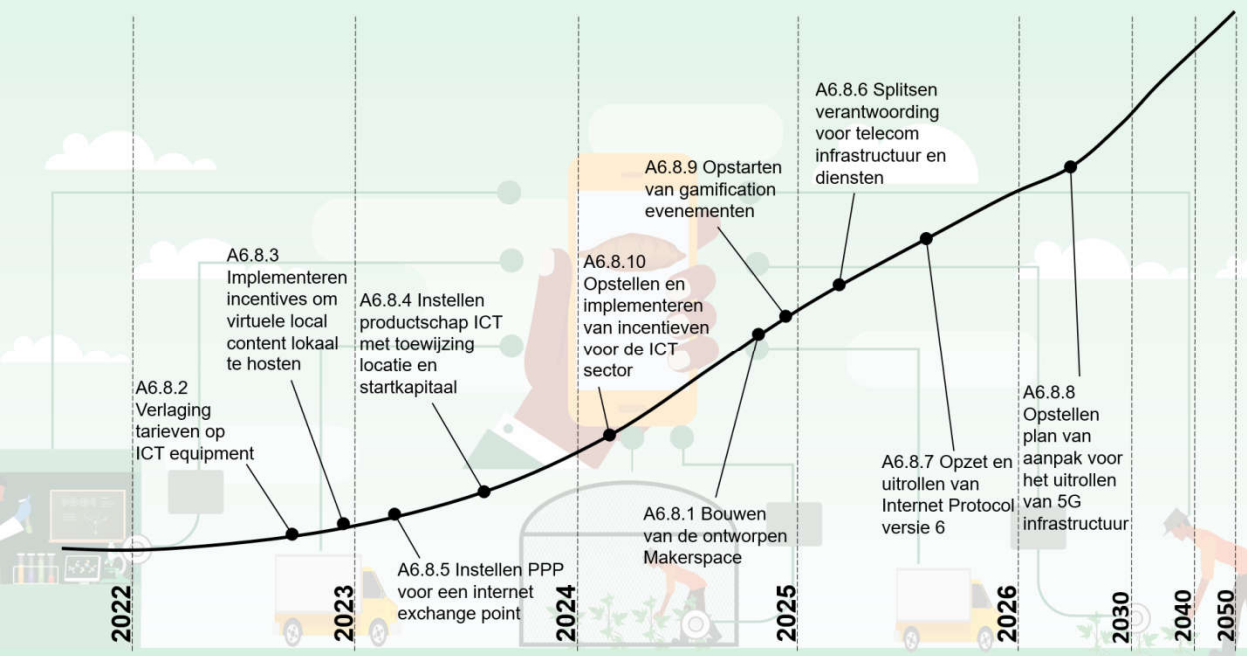

Toerisme

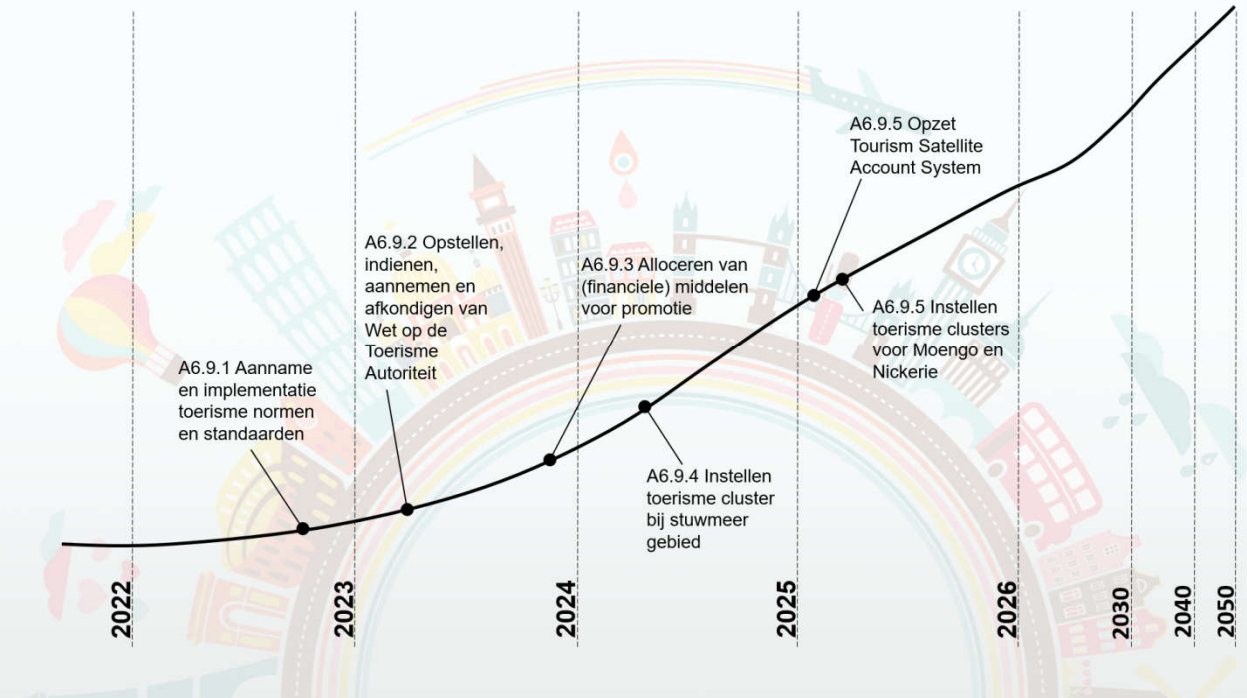

Bosbouw

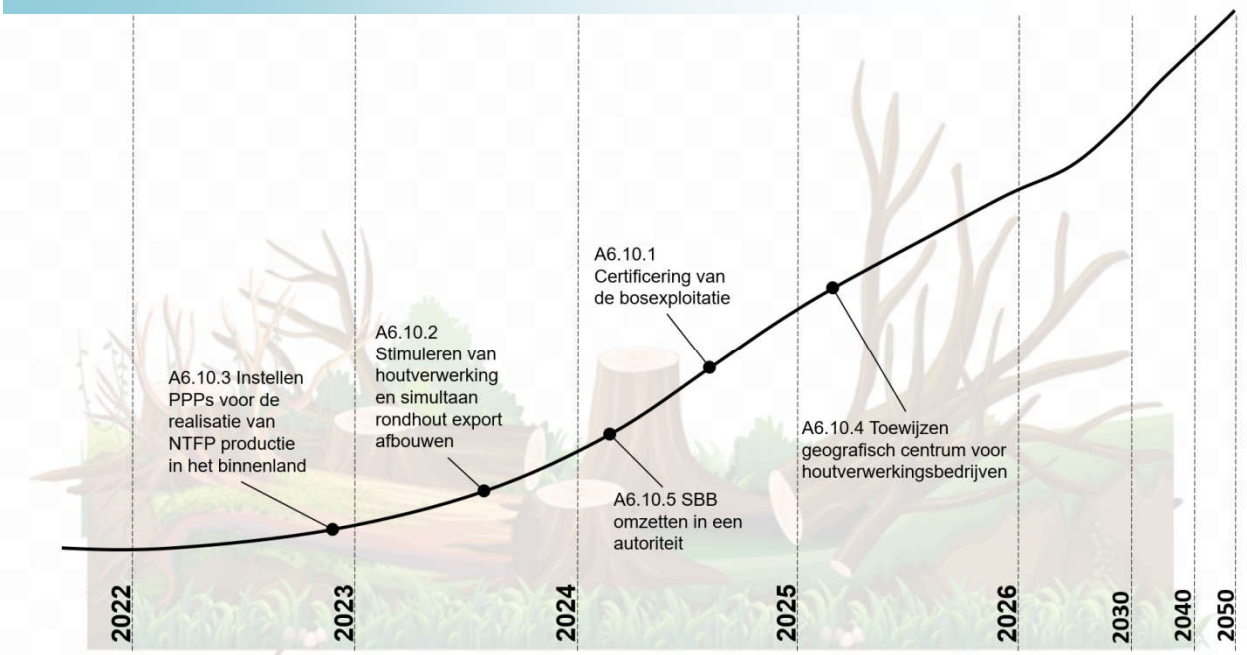

Agrarische Productie

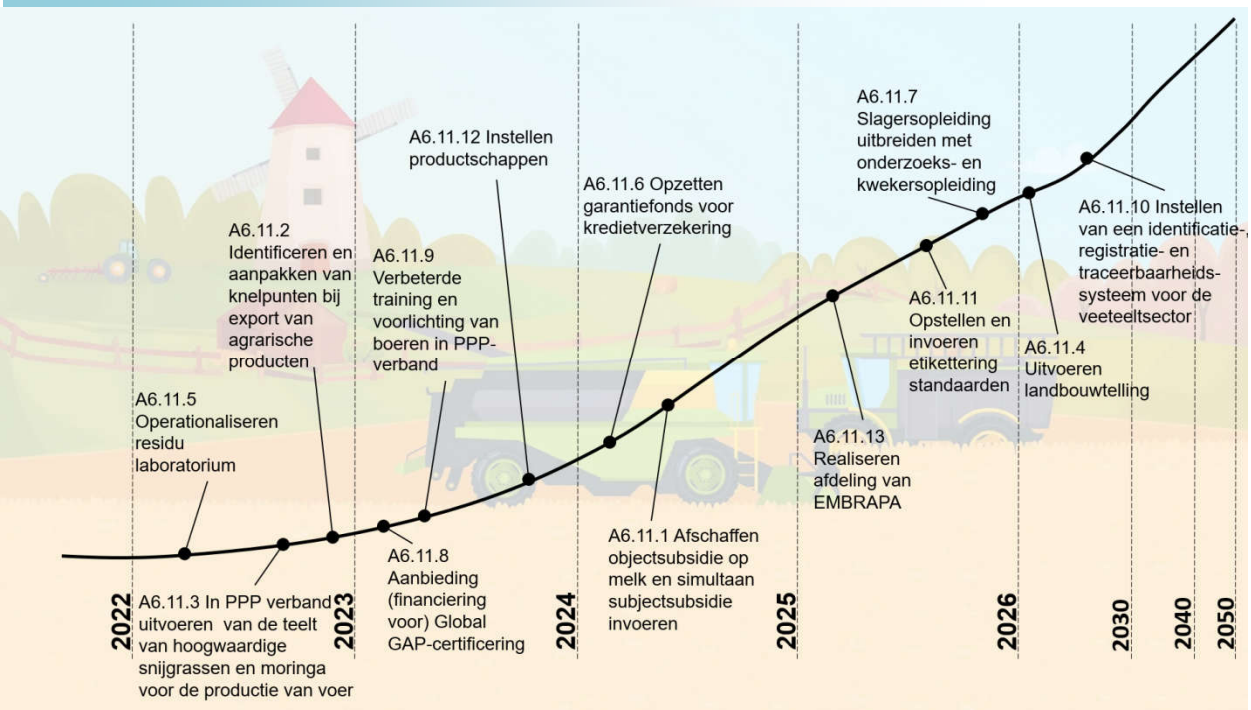

Rijst

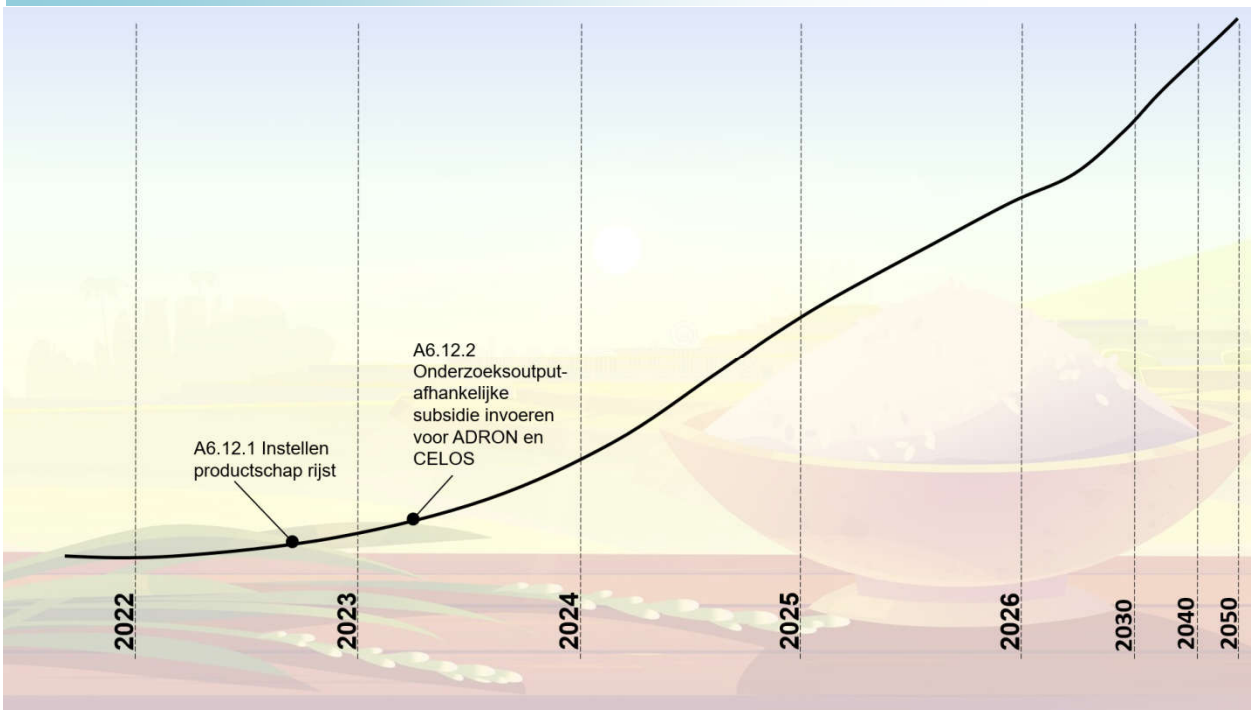

Visserij

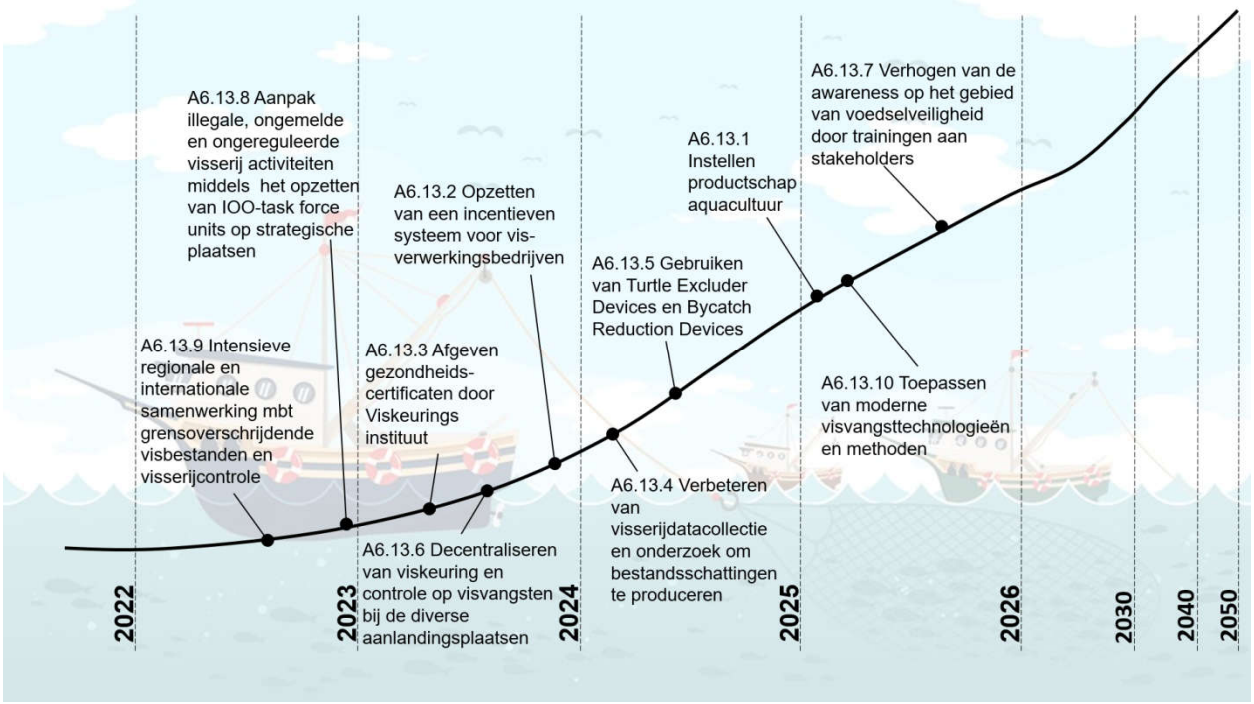

Goud

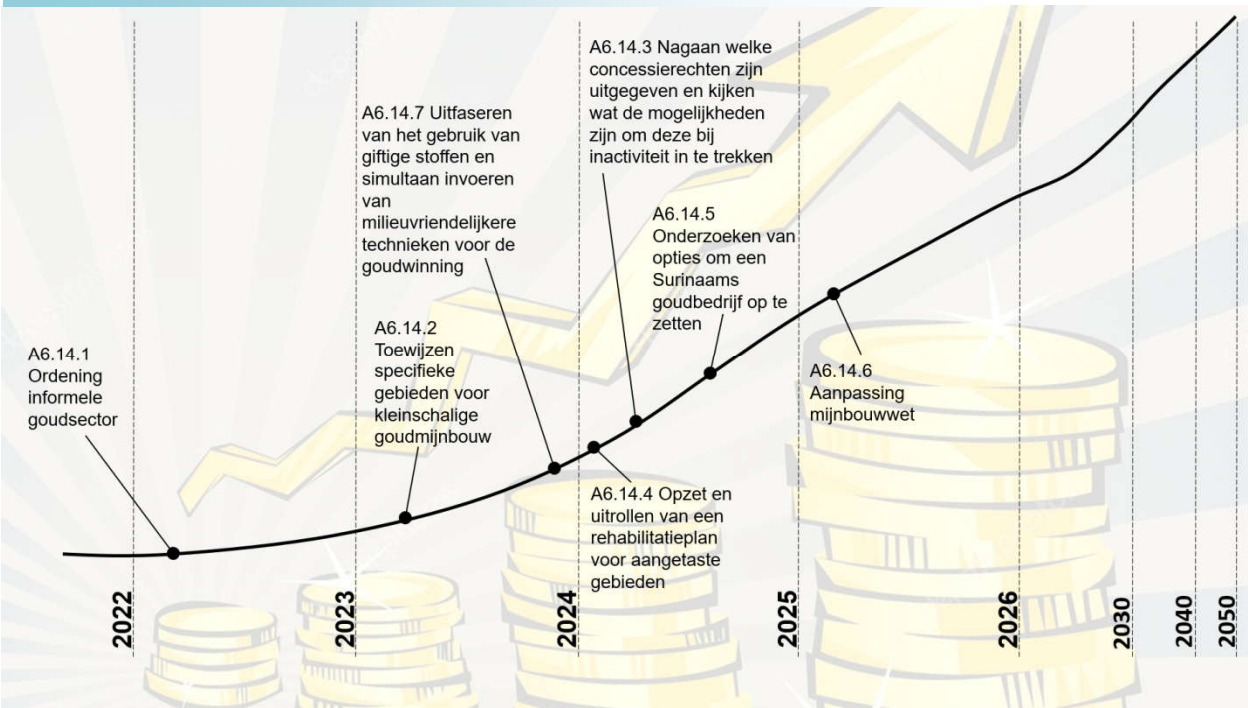

Onshore Olie

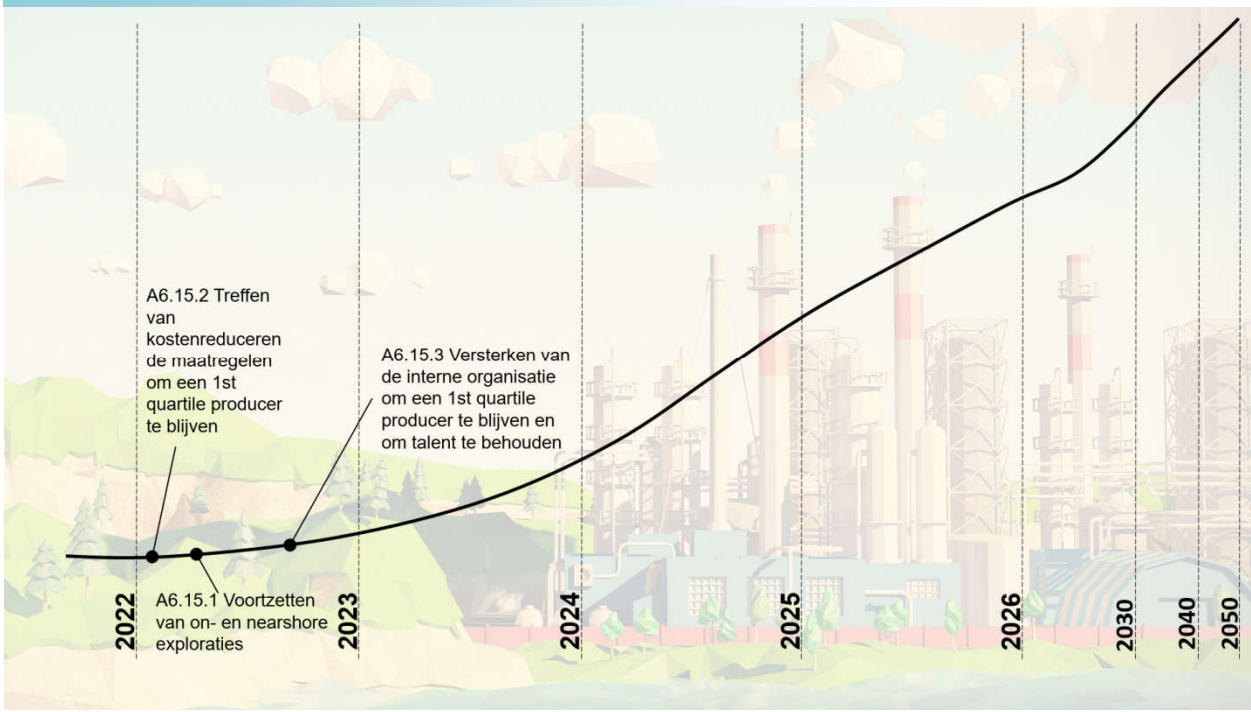

Handel

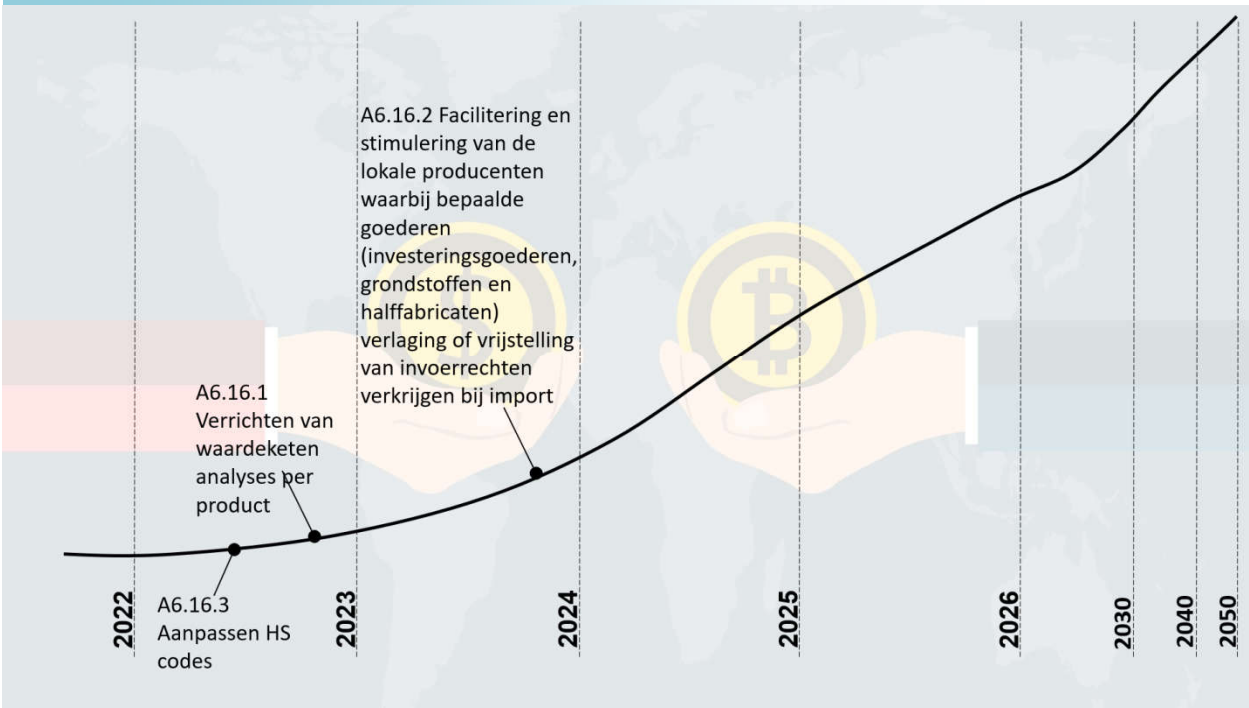

Transport

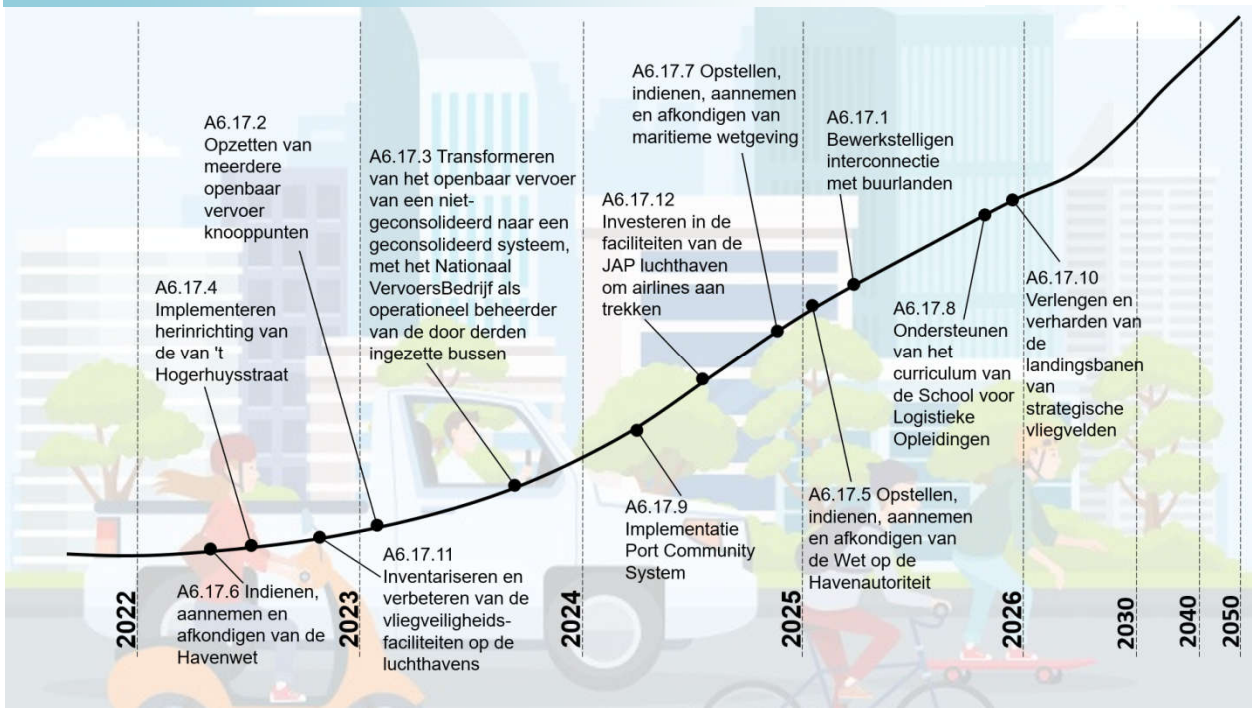

Wegen en Ontwatering

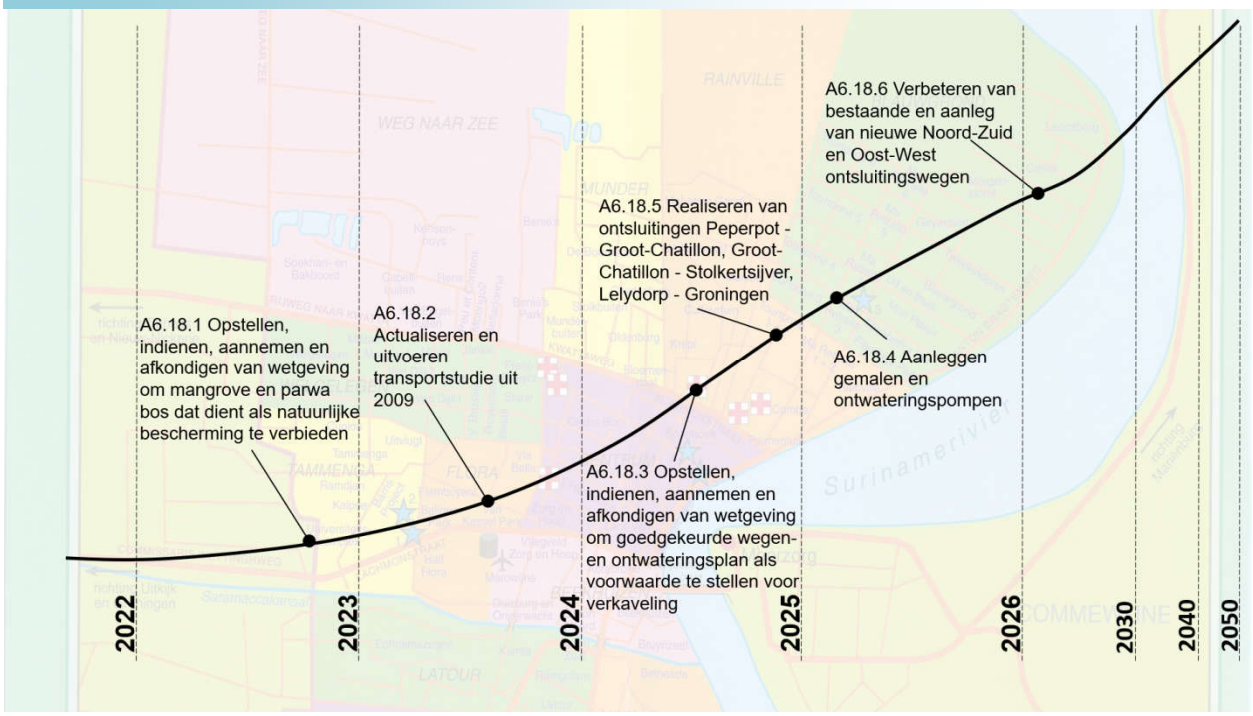

Electriciteitsvoorziening

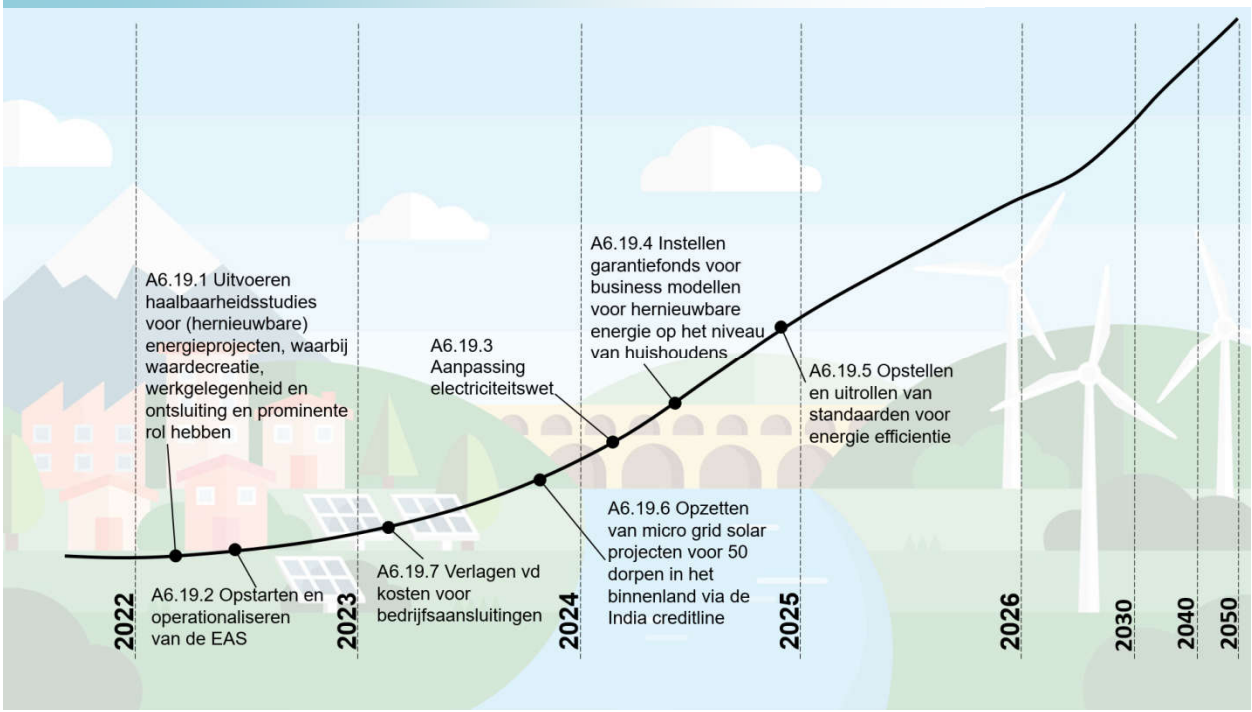

Drinkwatervoorziening

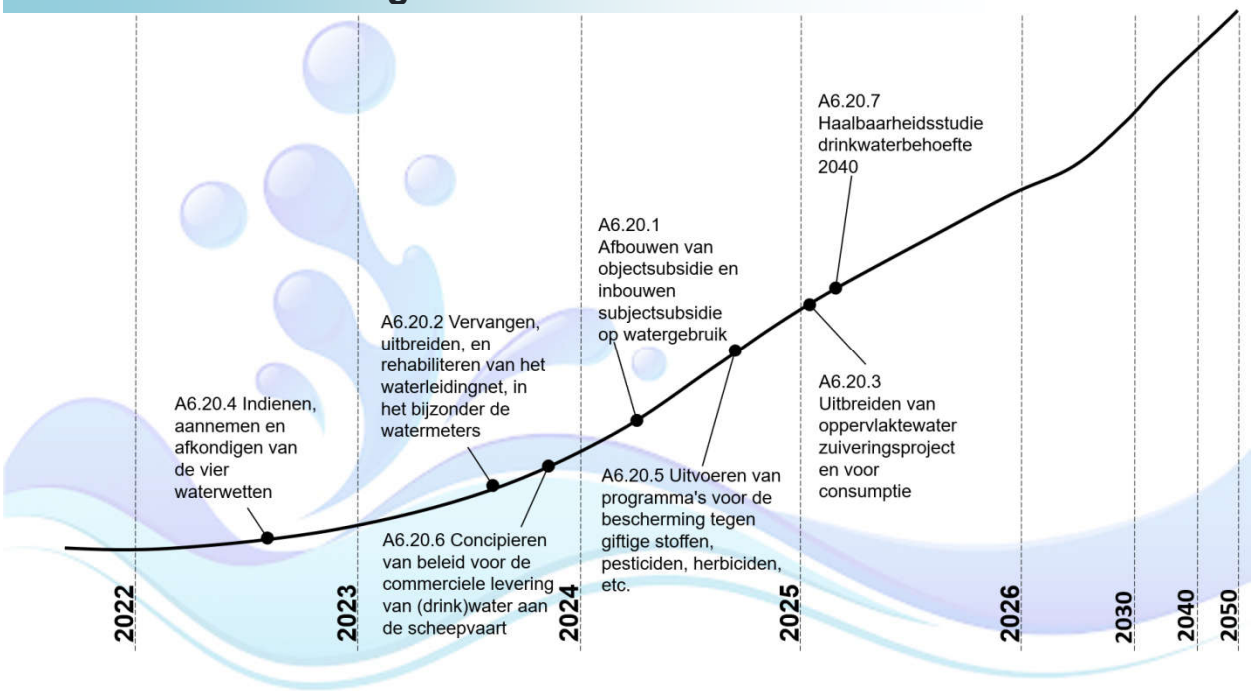

Financieel Verkeer

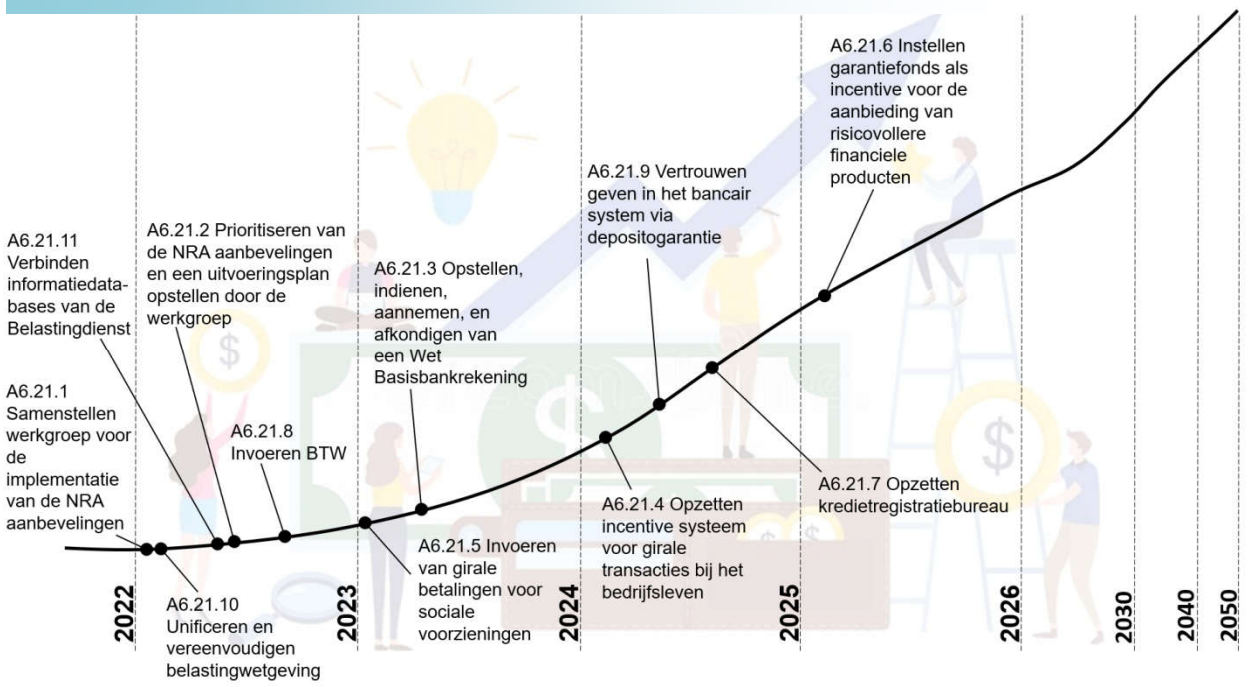

Sociale Bescherming

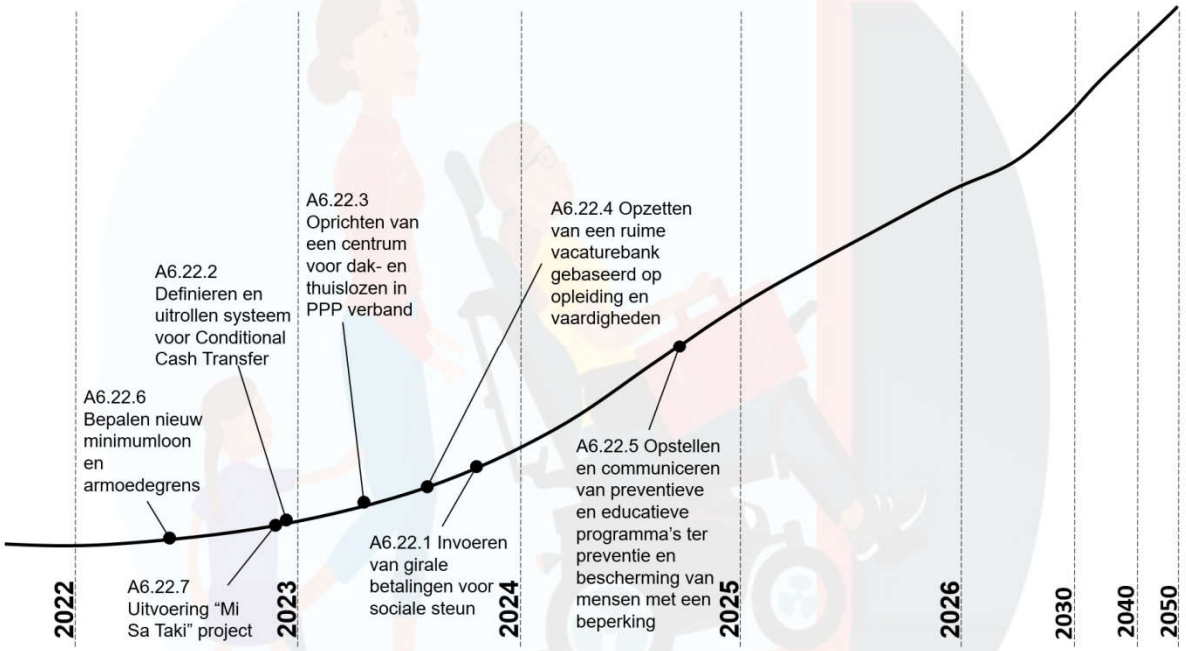

Veiligheid

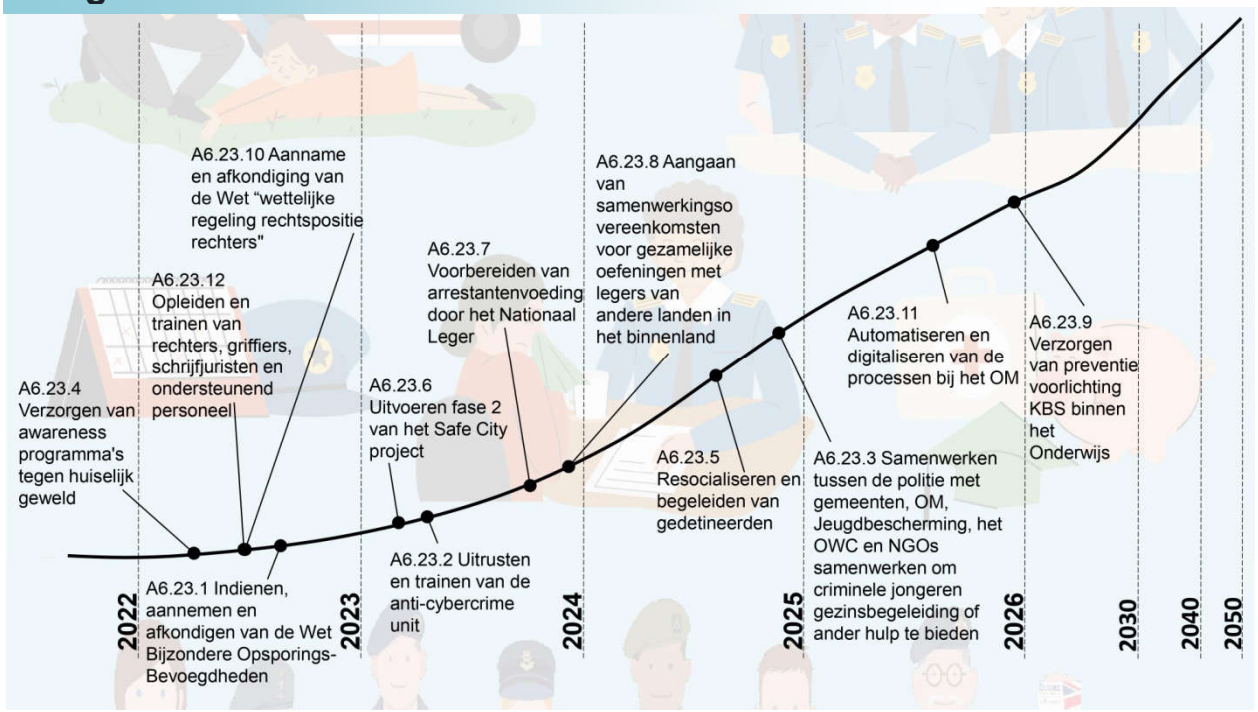

Volksgezondheid

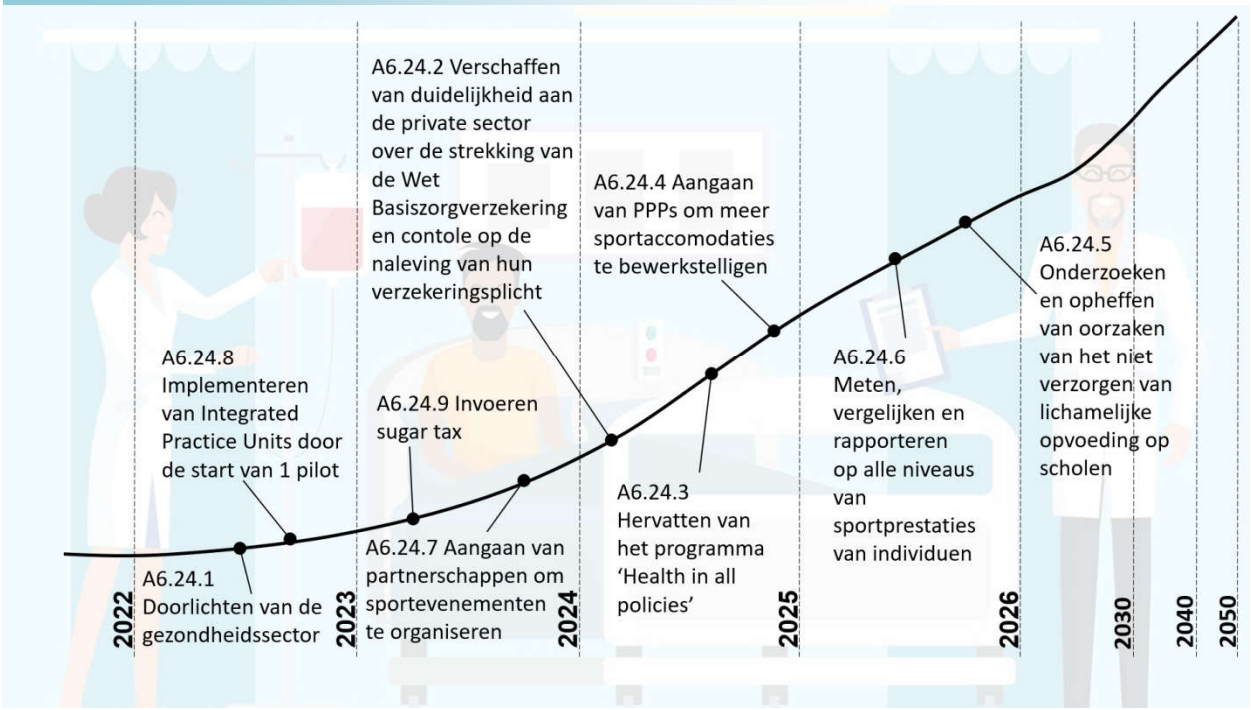

Onderwijs

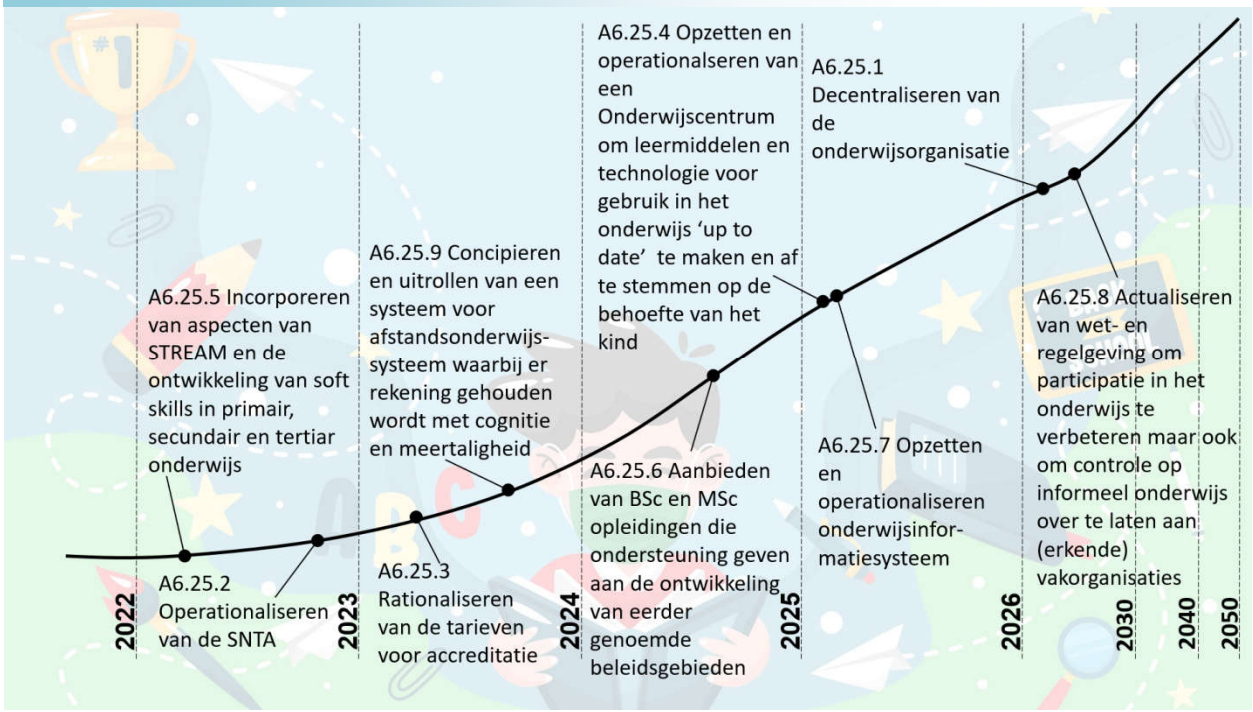

Monetair Beleid

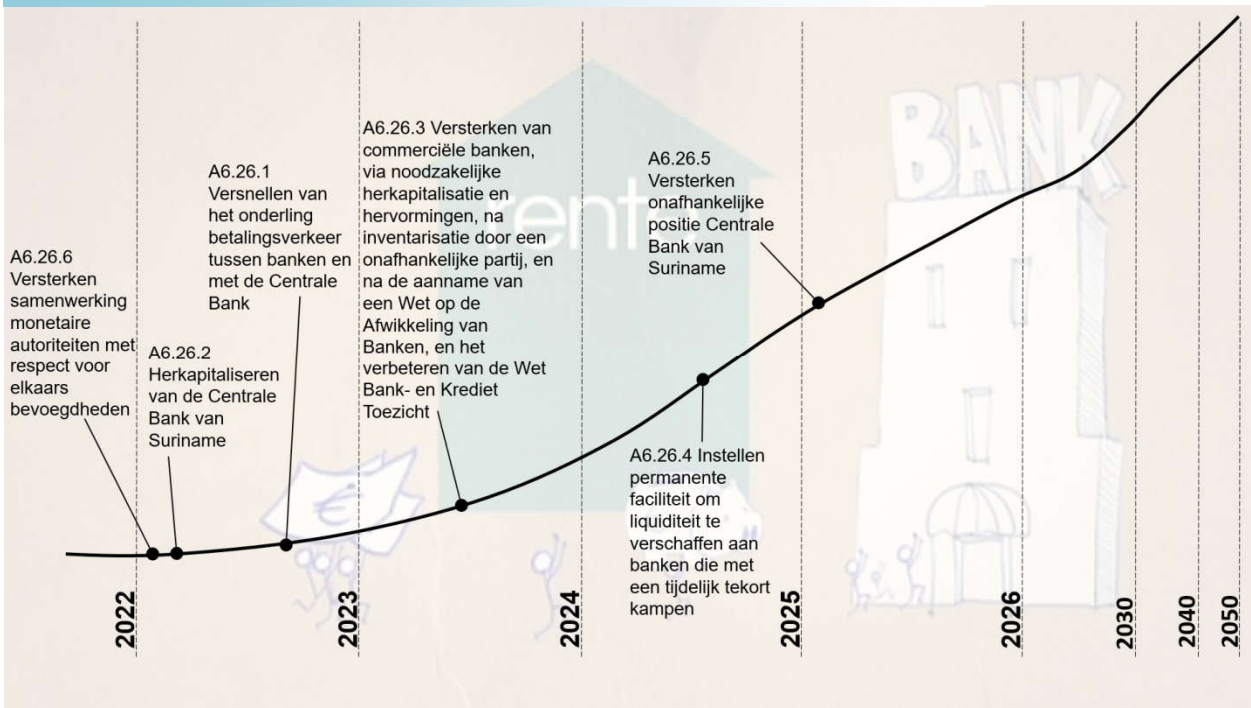

Ruimtelijke Ordening
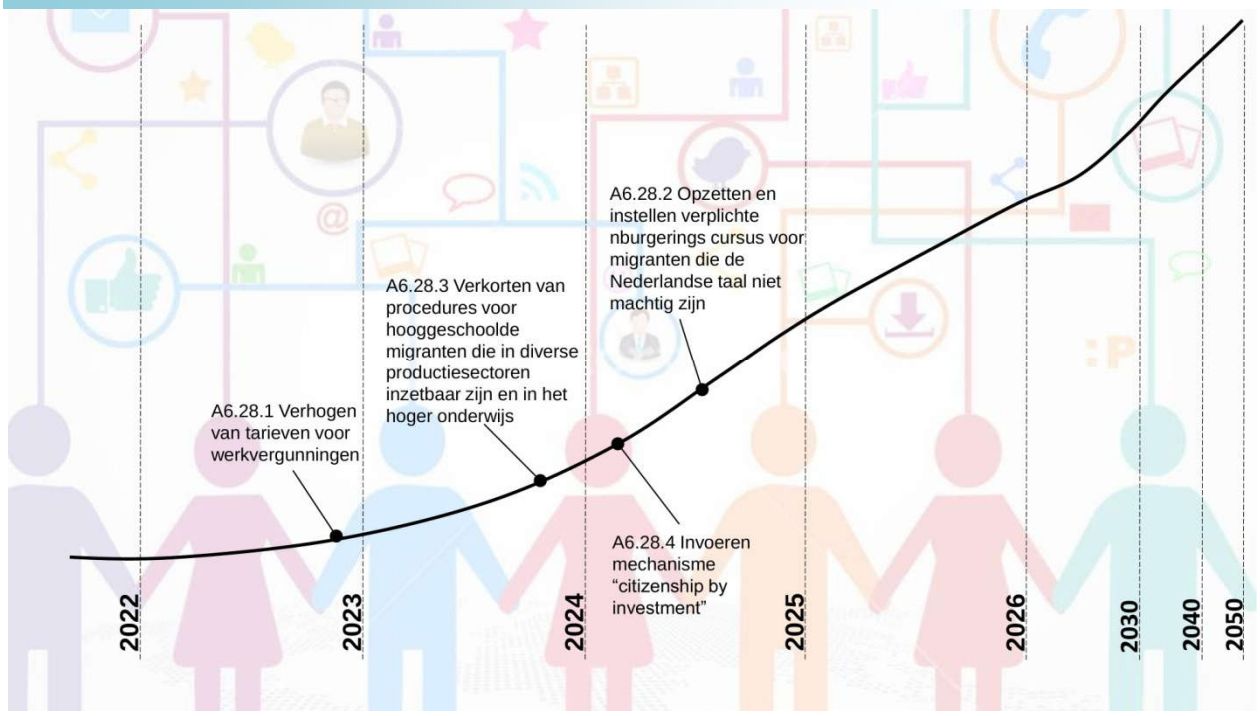
Bevolkingsbeleid